

"Şöhrət" dən "İstiqlal" a...

Yetmiş beş yaşın sevinci böyükdür. Bu ömrün əlli ilini birlikdə yol gəldiyi Azərbaycan kino sənətinə o, adını hələ gənc yaşlarından yazdırmağa başlayıb. Yaradıcılığı olduqca zəngindir. Xalq artisti Rasim Balayev çəkildiyi onlarca filmdə bir-birindən maraqlı, yaddaqalan rollar oynayıb. Heç zaman təkcə istedadına güvənməyib. Zəhmətə qatlaşmaqdan usanmayıb.

Əməyinin mükafatı olan tamaşaçı sevgisini hər zaman duyub, hiss edib. Kino sənətinin inkişafında xidmətləri dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Xalq artisti, "Şöhrət" ordenli, "Şərəf" ordenli sənətkar yetmişbeşillik yubileyini daha bir ali mükafatla qarşılayıb. Prezident İlham Əliyev avqustun 8-də Xalq artisti Rasim Balayevə "İstiqlal" ordenini təqdim edib. Dövlət başçısı Rasim Balayevi yubileyi münasibətilə təbrik edib. Prezident İlham Əliyev yubilyarın Azərbaycan xalqını öz sənəti ilə uzun illərdir ki, sevindirdiyini, fəaliyyətinin çox məhsuldar olduğunu, ümumiyyətlə, Azərbaycanın kino sənətinə çox böyük töhfə verdiyini və bu fəaliyyətini davam etdirdiyini vurğulayıb. Rasim Balayev bildirib ki, bu mükafat Azərbaycan sənətinə, sənətkarlara verilən qiymətdir: "Biz başda Siz - Ali Baş Komandan olmaq şərtilə qəhrəmanlarımızı, qazilərimizi mütləq kino xətti ilə vəsf etməyə borclu-yuq. Bu, bizim borcumuzdur, biz gərək bunu edək".

"Şöhrət" dən "İstiqlal"a...

Əvvəli 1-ci səh.

Arzulara doğru...

Adı Azərbaycan kino sənətinin korifeyləri sırasına yazılmış Rasim Balayev 1948-ci ilin 8 avqustunda Ağsuda dünyaya göz açdı. Səkkiz övladlı ailənin ilki olub. Atasını partiya işçisi idi. Anası övvəllər kolxozçu olsa da, sonralar işləməyib. Ailəsinin, övladlarının qayğısına qalıb.

Rasim Balayev kiçik yaşlarından valideynlərini fərhəndirirdi. O, artıq beş yaşında yazıb-oxumağı bacarır, hətta sərbəst şəkildə qəzet mütaliə edir, yerli "Yeni həyat" adlı qəzetdəki orfoqrafik səhvləri belə tuta bilirdi. O vaxtlar uşaqlar orta məktəbdə təhsilə yeddi yaşında başlayırdılar. Valideynləri Rasim Balayevin zəkasını, iti hafizəsini və oxuyub-öyrənməyə marağını nəzərə alıb onu altı yaşında məktəbə qoymaq qərarına gəlirdi. Atasının partiya fəaliyyəti bu çətin məsələnin həllinə imkan verib. Rasim Balayev yaşlılarından bir il tez şagird olub. Ancaq yazıb-oxumağı bildiyi üçün birinci sinif ona maraqlı görünməyib.

Uşaqlıq illəri gözəl xatirələrə dönürdü. Tay-tuşları ilə yarışa girib güclərini sınayırdı, gülüşür, voleybol oynayır, günlərin necə gəlib keçdiyinin fərqi yox idi.

...Artıq səkkizinci sinifdə oxuyurdu. Dərs öləyi idi. Hələ aktyor olacağı günlərin xəyallarını qurmurdu. Ancaq ədəbiyyat və tarix fənlərinə getdikcə daha çox maraqlanırdı. Məktəbə getməklə, dərslərini hazırlamaqla bərabər, müxtəlif idman növləri ilə də məşğul olur, dərslərə gedirdi.

Mütaliə etdiyi kitabların, bədii ədəbiyyatın, baxdığı filmlərin onun düşüncələrinə təsiri böyük idi. Ədəbiyyat müəllimi Nəbat xanımın dərslərinə, ən çox da ədəbiyyat müntəxəbatı dərslərinə sevgisi, marağı bir başqa idi. Həvəslə gözləyirdi ki, müəllimi dram əsərlərindəki rolları şagirdləri arasında bölüşdürəcək, səhnələşdirilmiş kimi oxutduracaq... O vaxtlar bir sevimli məşğuliyyəti də vardı. Radiotamaşaları dinləyir, eşitdiklərini təqlid edirdi.

Məktəb tədbirlərində, dərslərdə həvəslə çıxış edirdi. Aktyorluğa marağı getdikcə artır, bu sənətə sevgi sanki onu qanadlarına alıb gələcəyə aparırdı.

Həmyerlisi, dostu Səməndər Rzayevin birinci il institutdan kəsilib rayona dönməsi, onların məktəbində dram dərslərini yaratması Rasim Balayevi aktyorluq sənətinə daha da bağladı. Aktyor olacağına qəti qərar verdi.

Aktyorluğa ciddi iş kimi baxmayan, böyük oğullarının həkim, ya da tarixçi olmasını arzulayan valideynləri onun bu istəyini razılıqla qarşılamadılar. Amma Rasim Balayev fikrindən dönmədi. Orta məktəbi bitirib Səməndər Rzayevlə birgə sənədlərini Teatr İnstitutunun (indiki Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti) Aktyorluq fakültəsinə verdi. On yeddi yaşında tələbə adını qazandı. İnstitutda da dərslərini yaxşı oxuyur, qrup yoldaşları ilə müəllimin verdiyi tapşırıqları yerinə yetirmək üçün gedib Tədris Teatrında məşq edirdi. Müəllimləri

Mehdi Məmmədovdan, Rza Təhmasibdən, Adil İsgəndərovdan, Müxlis Cənabzadədən teatr sənətinin sirlərini öyrənirdi. Günlər ötür, Rasim Balayev aktyorluq sənətinə hər gün bir az da vurulurdu.

Rasim Teatr İnstitutunu 1969-cu ildə bitirdi. Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrında ona dedilər ki, əsas heyətdə yer yoxdur. İşsiz qaldığı günlərdə rayona qaçımaq istəyirdi. Teatr İnstitutunun rektoru aktyor kimi gələcəyinə inandığı Rasim Balayevin vəziyyətindən xəbərdar olanda məsləhət gördü ki, müvəqqəti olaraq institutun nəzdindəki Tədris Teatrında qalsın, ona sathesabı dərslər də verdi. Tezliklə kinostudiyada aktyor ştatı açıldığını öyrəndi. Kinostudiyanın rəhbəri Adil İsgəndərovun qəbuluna getdi. Adil İsgəndərov: "A bala, bura Leyla Bədirbəyli, Məlik Dadaşov, Həsən Məmmədov, Şahmar Ələkbərov kimi indiyədək kinolarda rol almış məşhur aktyorları götürürük", - deyib onu sınaqçı nəzərlərlə süzdü. Sonra hansı kinoda çəkildiyini soruşdu. Rasim Balayevdən müsbət cavab almayan da: "Boy-buxunun xoşuma gəlir, amma aktyorluğuna bələd deyiləm. Oğul, daha gəlmisən... Belə danışmaq, mən səni işə bir illiyə şertlə götürürəm. Bir il burada hansısa kinoda çəkilsən, qaldın, yox, çəkilməsən, mən sənə deməyim, özün ərizəni yaz, çıx get", - dedi.

Kino sənətində ilk rolu ilə şöhrətlənən aktyor

...Kinoda çəkilməyi günlərin intizarı ilə keçirdi günləri. Sınaq çəkilişlərinə çağırıldı, yoxlayırdılar. Sonra onu "unudurdular". Hərdən, az qala, təsdiq edildiyi rola belə başqasını çəkirdilər. Bütün söylərinin səmərəsiz qalması Rasim Balayevi çox düşündürür, qüssələndirirdi. Tez-tez institutda dərslər aldığı müəllimlərinin onun gələcəyi barəsində söylədikləri ümidli sözləri yada salırdı. Fikirlişirdi ki, o görkəmli sənətkarların dedikləri

kimi istedadlıdırsa, bəs niyə kinoçəkilişlərdən kənar qalıb. Keçirdiyi sarsıntılar, ümitsizlik, çəkdiyi əziyyətlər 1972-ci ildə onun xəstəxanaya düşməsinə səbəb oldu. Həmin günlərdə tale üzünə güldü. Nəsimi rolu üçün aktyor axtaran Həsən Seyidbəylinin yadına Rasim Balayev düşdü. Gənc aktyor "Nəsimi" filminin ssenarisi ilə elə xəstəxanada tanış oldu. Müalicəsini davam etdirirdi, məşqlərə başladı...

Ona kinostudiyanın rəhbərinin verdiyi birillik müddət "Nəsimi"nin çəkilişləri ilə birlikdə başa çatdı. Günlərin birində kinostudiyanın dəhlizində dayanıb Adil İsgəndərovu gözlədi. Bir il qabaq verdiyi tapşırığını xatırladıb aqibətini soruşdu. Adil İsgəndərov: "Sən kinostudiyada qaldın", - dedi.

"Nəsimi" filmi Rasim Balayev yaradıcılığının zirvəyə ucalan yolda birinci pilləsi, ilk böyük uğuru oldu. Nəsimi rolu iyirmi beş yaşlı gənc aktyoru birdən-birə elə məşhurlaşdırdı ki, ona təkəcə Azərbaycandan yox, respublikamızın hüdudlarından kənarlarda da kino çəkilişlərinə dəvətlər gəlirdi.

Qəfil gələn şöhrət gənc aktyoru çaşdırırdı. Zəhmətsiz, əziyyətsiz uğur qazanmanın mümkünsüz olduğuna hər zaman inandı. İllər sonra da bu məsuliyyətlə dedi: "Həmişə filmə çəkiləndə sıfırdan başlayıram, əvvəlki işlərimi, çəkdiyim bütün filmləri unuduram. İş bu cür yanaşmaq lazımdır".

O, yaradıcılığı boyu bir-birinə bənzəyən rollar oynamaqdan, özü-özünü təkrar etməkdən çəkinib. İstəyinə çatıb. 170-ə yaxın filmə müxtəlif xarakterli, fərqli taleli rollar oynayır. Sənətlə bağlı istəyi, arzuları hər zaman tükənməz olub. Həm də bu istək və arzular yalnız öz yaradıcılığı ilə bağlı deyil. Görkəmli sənətkar Azərbaycan kino sənətində əbədi qalacaq, yeni, maraqlı filmlərin çəkilməsini arzuladığını müsahibələrində hər zaman böyük istək və təəssübkeşliklə söyləyir.

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"